

טוני גרינמן משרד עורכי דין

עדכונים בידי קניין רוחני, מדיה ותקשורת

אביב 2018

© על הפרק: הצעת תיקון לחוק זכות יוצרים בנושא זכויות יוצרים באינטרנט

בימים אלה, נדונה בוועדת הכלכלה של הכנסת הצעת חוק זכות יוצרים (תיקון מס' 5) שמציעה שורה של תוספות לחוק זכות יוצרים שנועדו לאפשר לבעלי זכויות יוצרים להתמודד ביתר יעילות בהפרות של זכויות יוצרים באינטרנט וברשתות תקשורת אחרות. ואלה עיקרי החידושים בהצעה:

א. יצירת מושג חדש של הפרה עקיפה של זכות ההעמדה לרשות הציבור ("העמדה לרשות הציבור" משמעה, אם לפשט מעט, להעמיד יצירה לרשות הציבור באינטרנט או בדרך תקשורת אחרת, באופן שהיא זמינה לפי דרישה). הצעה זו מיועדת לסייע לבעלי זכויות יוצרים להתמודד עם גורמים שמסייעים להנגיש לציבור תכנים ברשת באופן שמפר זכויות יוצרים (בלשון ההצעה, "להקל על הגישה" לאותם תכנים), או מרחיבים את הגישה ליצירה שהועמדה בהפרה, כגון מי שמספקים קישורים לעותקים מפרים של יצירות (וגם "טורניטים"), או לשירותי סטרימינג פיראטיים. הפרה כזו תצריך ידיעה ממשית או קונסטרוקטיבית (מצב שבו היה על הצד הרלוונטי לדעת) שהיצירות המוגשות מפרות זכויות יוצרים וכוונת ריווח מהצד המנגיש. כלי ההפרה העקיפה החדשה תצטרף לדוקטרינת ההפרה התורמת הקיימת כבר מכוח הפסיקה, שמבחינות מסוימות אפקטיבית יותר למלחמה בשירותי הסטרימינג מפרים בהיותה גמישה ולא תלויה בכוונת ריווח מצד מפר התורם.

ב. הסדרת סמכות בתי המשפט לתת צווים שמורים לספקי גישה לאינטרנט לחסום את הגישה לאתרים שמפרים זכויות יוצרים. כיום קיימת מחלוקת בין בתי המשפט המחוזיים בשאלה אם הם מוסמכים בכלל לתת צו כזה. אם ההצעה תעבור היא תכריע את המחלוקת ותיצור מסגרת מוסדרת להגשת בקשה לצו חסימה, לדין בבקשה ולמתן הסעד המבוקש.

ג. הסדרת סמכות בתי המשפט להורות לספקי שירות לחשוף פרטים מזהים של מנויים שלהם כאשר נטען כי הם מפרים זכויות יוצרים. זאת, לאחר שבית המשפט העליון קבע כי לא קיימת סמכות כזו וקרא למחוקק להסדיר אותה ואת ההליכים לנתינת צו כאמור.

ד. הפיכת הפרת זכות יוצרים באינטרנט בדרך של שידור או העמדה לרשות הציבור לעבירה פלילית בנסיבות מסוימות, כאשר מדובר בהפרות חמורות שמתבצעות על דרך העיסוק ובהיקפים מסחריים. ההנחה היא שהסנקציה פלילית תהווה הרתעה אפקטיבית.

הצעת החוק התקבלה בברכה על-ידי בעלי זכויות יוצרים, אם כי, חלקם סבורים כי מדובר במעט מדי, מאוחר מדי. מאידך גיסא, גורמים מסוימים שתומכים בחופש באינטרנט, כגון איגוד האינטרנט הישראלי וארגונים לזכויות האזרח, טוענים כי שי בחלק מההצעות כדי לפגוע בזכות הפרטיות ובזכות לחופש הביטוי. קיימת שאלה אם ההצעה תעבור בטרם תסיים הכנסת הנוכחית את כהונתה.

הצעת חוק זכות יוצרים (תיקון מס' 5)

© זכויות יוצרים: טיילור תמשיך לשחק

כותבי השירים שון הול ונתן בטלר תבעו את הזמרת והמלחינה המפורסמת טיילור סוויפט בטענה כי שירה של סוויפט "Shake it Off" משנת 2014 כולל משפט המפר את זכויות היוצרים של התובעים בשיר, "Playas Gon' Play" אשר בוצע בשנת 2001 על-ידי להקת LW3. האלבום שבו נכלל השיר של התובעים הגיע למעמד "פלטינום" (בגין מכירות של יותר מ-1,000,000 עותקים) והגיע למקום 81 במצעד המכירות בארה"ב. שירה של סוויפט נכלל באלבום "1989" (משמאל) שיצא ב-2014. השיר נמכר ב-9,000,000 עותקים והאלבום נמכר ב-6,000,000 עותקים.

הפזמון החוזר של השיר של סוויפט כולל את השורות הללו: "Cause the players gonna play, play, play, play, play / And the haters gonna hate, hate, hate, hate, hate" לטענת התובעים, משפט זה לקוח מהמשפט הפותח את הפזמון החוזר בשיר שלהם:

"Playas, they gonna play / And haters, they gonna hate"

כדי להוכיח הפרת זכות יוצרים על-ידי העתקה, על התובע להוכיח כי הוא בעל זכות יוצרים ביצירה מוגנת ושהנתבע העתיק את היצירה, או חלק מהותי ממנה, ללא רשות של בעל זכות היוצרים. מכיוון שאין בדרך כלל ראיות ישירות להעתקה, יש להוכיח כי לנתבע הייתה גישה ליצירה וכי יצירתו של הנתבע דומה דמיון מהותי ליצירה של התובע. בית המשפט מיקד את הדיון בשאלה האם המשפט משירם של הול ובטלר מוגן כלל בזכויות יוצרים. זכויות יוצרים מגנות על ביטוי מקורי של יוצר. על מנת שביטוי ייחשב כיצירה עליו להיות תוצר של יצירתיות מסוימת. ביטוי קצר ושגרתי לא יהיה מוגן בדרך כלל בזכות יוצרים, אלא אם הוא מקורי ויצרתי במידה מספקת.

בית המשפט ציין כי המושגים "playas", "haters" ו-"playa haters" הושרשו בתרבות הפופ האמריקאי עוד קודם ליצירת שירם של התובעים (ה-players/playas הינם אלה שמצליחים בחיזורים, ה-haters/hatas הינם מי שמקנאים ב-players/playas). אף הובאו ראיות על מספר רב של יצירות שעשו שימוש במושגים אלה. כמו כן, עוד לפני שנכתב השיר של הול ובטלר, נפוץ הרעיון ששחקנים משחקים לפי הטבע שלהם ובשל כך יש להם שונאים, כך שהמילים במשפט בשירם של הול ובטלר, אשר מבטאות בדיוק את הרעיון הזה, אינן מקוריות ויצירתיות במידה מספקת כדי שיזכו להגנת זכויות יוצרים. זאת ועוד, המשפט "Playas, they gonna play, And haters, they gonna hate", חסרה היצירתיות הנדרשת על מנת שתצמח הגנה. לבסוף, אף אם זכויות יוצרים עשויות להגן על שילוב מקורי של רכיבים שאינם מוגנים לבדם, אין במקרה זה שילוב מקורי. על כן, אין מניעה לשימוש במשפט הזה בשירה של סוויפט והיא תמשיך להתנגן ("to play!").

יצוין, כי גם בישראל, בדרך כלל, לא יהיה משפט קצר מוגן בזכויות יוצרים מחמת העדר יצירתיות. עם זאת, דווקא אצלנו נמצאו משפטים קצרים בשירים אחדים שהינם יצירתיים דיים כדי לזכות בזכויות יוצרים. כך נפסק כי המשפט "אין סוסים שמדברים עברית", של המשוררת לאה גולדברג מוגן בזכויות יוצרים. הוא הדין במשפט "לגור בדירת פאר, לחשוב שאתה מיליונר" מאת דוד חלפון, ואף הביטוי "הופה-הולה-הולה-הופה" של זהר לסקוב (קביעה אחרונה זו הרימה לא מעט גבות, אבל הפסיקה עומדת על תילה).

Sean Hall d.b.a. Gimme Some Hot Sauce Music, et al. v. Taylor Swift, et al, Case No. CV 17-6882-MWF (ASx), 13.2.18

© זכויות יוצרים: חיזוק ההגנה על יצירות שימושיות

אמנות שימושית עוסקת בהיבטים האמנותיים בעיצובם של חפצים ומוצרים שימושיים, כגון פריטי אופנה, רהיטים, כלי מטבח, גופי תאורה, צעצועים ומוצרים נוספים. בשיטת המשפט הישראלית, אמנות שימושית נחשבת כיצירה אמנותית על-פי דיני זכויות יוצרים. עם זאת, בד"כ, ולמעט מקרים חריגים שמתייחסים למוצרים שמיוצרים בכמויות קטנות של פחות מ-50 יחידות, נשללת הגנת זכויות יוצרים מאמנות שימושית עקב סעיף 7 בחוק זכות יוצרים שקובע כי לא תהיה זכות יוצרים ביצירה שהיא מדגם, דהיינו חפץ שימושי בעל עיצוב אמנותי. זאת מגבלה משמעותית מאוד, שכן להבדיל מזכות יוצרים שקמה באופן אוטומטי עם מעשה היצירה, מדגם טעון רשום. יתרה מזו, המדגם מעניק הגנה מרבית של 15 שנים, בעוד שזכויות יוצרים קיימות למשך כל חיי היוצר ועוד 70 שנה לאחר מותו.

שתי התפתחויות משפטיות מהעת האחרונה מחזקות את ההגנה על יצירות אמנותיות שימושיות. ראשית, באוגוסט 2018, ייכנס לתוקפו חוק העיצובים והוא יחליף את פקודת הפטנטים והמדגמים המיושנת. החוק זונח את המונח "מדגם" לטובת המונח "עיצוב". עיצוב מוגדר כ"מוצר", מונח רחב יותר מהמונח חפץ והוא יכול לחול גם על עיצובים דיגיטליים. מעבר לכך, החוק יוסיף 10 שנים נוספות לתקופה המרבית להגנה על עיצוב רשום. כמו כן, הוא יעניק הגנה מוגבלת למשך שלוש שנים לעיצוב לא רשום, הגנה שלא הייתה בתקופת המדגמים.

ההתפתחות השנייה חלה לאור פסיקה חדשה של בית המשפט העליון. מהדורה קודמת של עדכונים מטעם משרדנו, דיווחנו על פסק דין של בית המשפט העליון בארה"ב שקבע כי ההדפסים הגראפיים על מדי מעודדות ("cheerleaders") מוגנים בזכויות יוצרים בהיותם ניתנים להפרדה קונספטואלית מהמדים עצמם. באחרונה, הלך בית המשפט העליון שלנו בעקבות עמיתו האמריקאי וקבע כי גם בישראל, יכולים רכיבים אמנותיים בודדים במוצר שימושי ליהנות מהגנת זכות יוצרים בנוסף להגנה שניתנת לצורת המוצר השלם כמדגם (ובעתיד הקרוב – כעיצוב). זאת, אם הרכיב ניתן להפרדה "מהותית" מהמוצר. בהקשר זה, המונח "מהותית" משמעו למעשה גם קונספטואלית. במילים אחרות, ציור הוא קודם כל ציור וראוי לזכות יוצרים גם אם הוא מצויר או מודפס על מוצר. בית המשפט לא הכריע בשאלה אם גם הפרדה פיזית מספיקה לעניין זה. לדעתנו, התשובה חיובית.

כך, וכפי שנפסק במקרה הספציפי, ציור על גבי מוצר יכול להיות מוגן בזכות יוצרים ונפרד מההגנה על צורת המוצר. לכן, נקבע כי ציור אריה על גבי כיסא נדנדה של חברת Fisher Price (ראו צילום בצד שמאל) מוגן בזכות יוצרים בנפרד וללא תלות בשאלת הגנת המדגם (או עיצוב) על צורת הכיסא. לכן חברה שהעתיקה את הציור הפרה את זכויות היוצרים של Fisher Price בציור (ראו צילום).

זוהי פסיקה חשובה מאוד עבור מעצבים ככלל ובפרט עבור מעצבי ויצרני ביגוד ומוצרים אחרים, שיוכלו להגן ביתר יעילות על עיצוביהם שנושאים ציור, צילום או איור שיכול מעתה ליהנות מהגנת זכויות יוצרים.

ע"א 1248/15 Fisher Price, Inc. דוורון – יבוא ויצוא בע"מ

כיסא הנדנדה וציור האריה

הג שמח לכל חברנו ומשפחותיכם!